

ANŐ

FEMINISTA FOLYOIRAT

Megjelenik egyelőre minden hó 5-én :: ::

Ára 40 fillér

Előfizetési ára: egész évre 5, félévre 2*50 K

Mit várnak tőlünk?

A budapesti rendőrség 3 napi elzárással és 50 korona pénzbüntetéssel sújtott egy mindnyájunktól nagyrabecsült feminista társnőnket, mert a béke mellett kívánt tüntetni.

A magyar sajtó a gyűlölet, a megvetés, a gúny legmaróbb jelzőivel állította pellengrére azokat az angol suffragetteket, akik London utcáin körmenetet rendeztek a háború mellett.

Hol itt az igazság?

Tulajdonképen mit kívánnak tőlünk?

A rendőrség azt-e, hogy mi tüntessünk a háború mellett? A magyar sajtó pedig azt, hogy Mrs. Pankhurst fúriái béke-angyalokká változzanak?

Vagy, — az se lenne jól? mert hát hogy semmi sincsen jól, mihelyest arról van szó, hogy suffragette vagy suffragiste véleményt kockáztat?

Oh ez a véleménykockáztatás asszony részről, — ez a bűnök bűne! Ezt kell megakadályozni minden körülmény között, még akkor is, ha az a vélemény teljesen megegyezik törvénykönyvvel, evangéliummal, talmuddal és koránál. Meg kell akadályozni, ámde hogyan?

Van-e olyan mód és hatalom, amelynek segítségével el lehessen némitani valamit, ami kinőtt a báb-stádium némaságából?

Hát nincs! — Hiába próbálják egy fölényes mosollyal elintézni, vagy agyonhallgatni. De még kongresszusok betiltásával se sokra

mennek; mert mi vagyunk, és tudjuk hogy vagyunk; — és tudjuk azt, hogy nélkülünk, a mi önfeláldozásunk, a mi munkánk, a mi segítségünk nélkül minden körülmény között, — még a legdicsőségesebb győzelem mellett is, elvesztették volna a csatát, mert hisz idehaza megállt volna az állam gépezete. — Viszont, teljes joggal elvárjuk, hogy két évi életmentő munkánkat tudomásul vegyék. Ezért nagy örömmel fogom „félreértésének nyilvánítani azt az intézkedést, mely összejövételünket megakadályozta, és nem mondok le a reményről, hogy mielőbb összehívhassuk a magyar asszonyok ezreit; nem mondok le róla, mert nagy szükség van erre.

Azt a sok munkát össze kell hasonlítani, egyesíteni kell, egységes mederbe terelni, és be kell számolnunk tapasztalatainkkal, hogy mások is hasznát vehessék. Büszkén mondhatjuk, hogy 2 év óta ezer és ezer asszonynak adtunk becsületet, ezer és ezer gyermeket csalogattunk vissza a másvilág küszöbéről, és ezer és ezer kétségbeesett teremtést mentettünk meg az utca fertőjétől. De mindez elenyésző csekélység ahhoz a munkához, amely még reánk vár, amit el kell végeznünk, amit vállalnunk muszáj. Ép olyan fontos tehát az, hogy ennek a lehetőségét ne bénítsák, mint az, hogy energiapocsékolás ne történjék. Reményilem tehát mielőbb a júniusban elmaradt kongresszus megtartását, és a közért munkálkodó magyar asszonyok szolidaritását, célirányos együttműködését háborúban, békében egyaránt.

gróf Teleki Sándorné.

A leányközépiskolák reformja.

Írta: Glücklich Vilma.

II. József fészkelődik sírjában; fejedelmi előjognak tartott abszolutizmusát kisajátította a magyar közoktatásügy diktátora, anélkül, hogy nagyon ambicionálná azt az epitheton ornanst, amely II. József abszolutizmusát minden megemlézése alkalmával kíséri.

Nem akarunk igazságtalanok lenni sem II. József, sem dr. Jankovich Béla abszolutizmusával szemben: tett az egyik, tehet a másik hasznos intézkedéseket; de hisz azokat fölösleges oktroyálni, különösen a XX. században. Viszont intő példa a II. Józsefé, aki jó szándékainak meghiúsulását, az erőszakos népboldogítás keltette elégedetlenséget látva, egy tollvonással mindent visszavont; holott nagy lépéssel vitte volna előbbre az országot, ha meg nem feledkezik az alkotmányos kellekről.

Rendkívüli időket élünk; gondolnunk sem szabad már arra, hogy néhány év előtt a nép igazi szabadsága felé vezető mesgyén véltünk haladni, ha lassan is, de folyton előre. El kell viselnünk a leányiskolák reformjánál sokkal súlyosabb és sérelmesebb parancsok végrehajtását is. Keressük hát objective: mennriben hasznos, mennyiben káros a rendelet?

Hálásak lehetünk azért, hogy a komoly leányközépiskolák száma kétségtelenül növekedni fog, mert a »felső lányiskola«, ez a mai viszonyok közt minden létjogosultságot nélkülöző fényűzési cikk, amelyre a felvilágosult abszolutizmus könyörtelenül kimondta volna a deletur-t, egymagában nem állhat fenn. De hogy miért lehet egy-egy helyen csak gimnázium, máshol csak felső kereskedelmi iskola? miért kell egyik helyen a lateiner-gyámoltalansággal terhelt leánynak az üzleti élet agyafúrtságai közé vetnie magát, másutt pedig az iparos és kereskedő életrealitásáival átítatott csemetének a klasszikus tanulmányok útvesztőiben tévelyegni tisztán helyi okokból? ezt gyöngye alattvalói értelemmel ugyancsak bajos megértenünk.

Örvendetes, hogy a latin nyelv tanítását az V. osztályban kezdik és általában lehetővé teszi az új rendelet, hogy a leányok tanulmányaik irányáról csak 14 éves korukban határozzanak. Ideje volna, hogy ezt a lehetőséget a fiúk számára is biztosítsák. De miért kellett akkor az alsó 4 osztály tanítási anyagának legelvontabb részét, a számtant, annyira túlterhelni (az algebra elemeivel, hogy a 12 éves gyermeknek már egyenletek megoldásával, a 13 évesnek egyenletrendszerrel, gyökvonással, az irracionális szám fogalmával kell tisztába jönnie? Jól tudjuk, hogy egy Mendlik Ferenc vagy Beke Manó vezetése mellett ez szinte játszva érhető el; de ilyen vezetők a tanítók közül is csupán a szerencséseeknek jutnak (különösen mivel a polgári iskolákra vonatkozó törvényjavaslat szerint a középiskolák alsó tagozatának tanterve lesz azokra is irányadó). Nem lett volna-e célszerűbb az algebrát is, mint a latin nyelvet, a felső osztályokban intenzívebben művelni és helyette a kevesebb logikai funkciót, inkább befogadóképességet feltételező németnyelvi és történelmi anyag nagyobb részét dolgozni fel az alsóbb osztályokban? Ez a beosztás kettős célt szolgálna: kerekébb egészé tenné az alsó tagozat egész anyagát és a gyermek fejlődésének hosszabb korszakára terjesztené ki a gyakorlati életben szükséges számítások elsajátítását. Megkönnyítené egyúttal — a miniszter kifejezett inteniójának

megfelelően — a polgári iskolák növendékeinek továbbtanulását és egy valóban egységes alsó tagozat kialakulását.

Csak ebben az esetben enyhítené ez a rendelet valamelyest azt a súlyos csapást, amely a képviselőház előtt fekvő törvényjavaslat elfogadása esetén a polgári iskolákat fenyegeti.

Örvendetes a 2. legelső osztályban a 3. testgyakorlási óra, amelyet remélhetőleg a fiuknál is meghonosítanak; ellenben baj, hogy az egész alsó tagozatban heti 2. kézimunkaóra veszi el a leánygyermek idejét, károsítja egészségüket. Ami a »női« kézimunka terén gyakorlatilag mindenki számára szükséges, azt kitűnően megtanulhatják még a fiúnövendékek is a népiskolában, ha egy felvilágosult abszolutizmus diktálta rendelet kiküszöböli onnan a keserves kinnal készülő harisnyákat és más olyan dolgokat, amelyeket ma már a gyáripar gyorsabban és olcsóbban állít elő; helyette pedig azoknak a technikai elemeknek elsajátítását követeli, amelyek a legszükségesebb apró javításokra, kiegészítésekre képesítenek mindenkit. A »női« kézimunkánál százszorta szükségesebb volna a középiskolában a slöjd, amely az ügyességnek ezt a minimális mértékét nem a ruházati, hanem a környezetünkben levő egyéb tárgyakkal szemben adja meg; azonfelül pedig hathatósan támogatja a mértani, természettani és más reáltárgyak terén szerzett ismereteket.

A felső tagozatnak az a része, amely a felső, kereskedelmi iskolát helyettesíteni hivatott, a fiúk felső kereskedelmi iskoláival szemben a következő eltéréseket mutatja:

a) több az óraszám
vallásból minden osztályban heti 1, természetből az alsó osztályban heti 1 órával. A gyorsírás az alsó, a testgyakorlás az „alsó és középső osztályban kötelező (amott fakultatív). Új tárgyak: egészségügy a középső, növény- és állattan az alsó és középső osztályban. Ezek anyagát sokkal célszerűbb volna az alsó tagozatban feldolgozni.

b) kevesebb az óraszám
német nyelv és levelezésből az alsó osztályban heti 1,
kereskedelmi számtanból az alsó osztályban heti 1,1
könyvvitel és irodai munkából heti 1, a középső- I
ben szintén heti 1,
közgazdasági ismereteiből a középső osztályban 1
heti 1,
jogi ismeretekből a középső osztályban heti 1,
vegytan és áruismeretből az első osztályban heti 2
órával. Tehát éppen a szakmájuk szempontjából legfontosabb tárgyakkal foglalkoznak a leánynövendékek kevesebbet, mint fiú-kollégáik. Kívánhatjuk-e ilyen körülmények között, hogy egyenlő értékű munkára váljanak képesekké?

Miféle pszichofizikai mérések alapján állapították meg a miniszter úr és tanácsadói, hogy ebben az adagolásban is elég a leánynövendéknek a szakbeli ismeret? Vállal-1 ják-e a felelősséget a kereskedelemmel és iparral szemben, amikor silányabb képzettségű munkaerőket szabadítanak rájuk? Vállalják-e a felelősséget a leányokkal szemben, akiknek jövő boldogulását eleve megnehezítik, akiket mostohán látnak el éppen avval a tudással, amely haladásuk legfőbb eszköze? Vagy a vallástani anyagnak juttatott plus fogja véleményük szerint pótolni a levelezési, kereskedelmi számtani, könyvviteli, közgazdasági és jogi minusok-at? Ezt még a leghívőbb lelkek is nehezen fogják elhinni.

A mi a tervezetben jó, az hadd váljék javára a fiuknak is! Ami célszerűtlen, avval ne nyomorítsák meg a leányokat! Alkossák meg az egységes, fiuk és lányok számára közös, a gyakorlati élet munkájára minden felserdült egyenlően képesítő középiskolát; bajtársak legyenek fiuk és leányok már tanulásuk idején, értékeljék egymást emberi szempontok alapján és ne lássanak egymásban sem titokzatosan izgató lényeket, sem helyzetüket rontó illoyális versenytársakat. Mérjék össze szellemi erejüket már annak fejlődése folyamán. Ne féltsük »férfias« és »nőies« jellegüket az egyenlő munkaanyag feldolgozásától; éppen abban fog nyilvánulni természetes különbözőségük, hogy ugyanazt az anyagot nem ugyanúgy fogják és dolgozzák fel. Vájon miért kellene a priori megszabni, ~ amit nem is lehet, — hogy azonos reakciót milyen anyag vált ki különböző szubjektumokból?

Ami pedig az »erkölcsik« aggodalmakat illeti: számos vidéki gimnázium liberális igazgatói és fentartói lehetővé tették annak bizonyítását, hogy sokkal egészségesebb viszony fejlődik az együtt dolgozó fiuk és leányok közt, mint ha csak az utcán, a tánciskolában, a korcsolyapályán találkoznak. Ezeknek a kísérleteknek talán mégis nagyobb a bizonyító erejük, mint az elméleti skrupulusok örökös gátló hatásának jogosultsága.

Ha már abszolutizmus, felvilágosult legyen!

A Suffragettek.

Írta: Szegvári Sándorné.

A tömeglélek megnyilvánulásának zavaros kuszaságából próbáljuk meg hát kibetűzni a mélyebb értelmet.

Ha feszülten figyelünk, akkor a hétköznap izgatott, ezerhangú, sokszínű, diszharmonikus lármájában is meg tudjuk hallani a mély, zengő alaphangot, mely végül mégis csak elő fog törni diadalmasan, mely arra van hivatva, hogy harmóniába olvassza a rettenetes káoszt.

Arról a magatartásról akarunk ma beszélni, melyet a háborús férfivilág a nőmozgalommal szemben tanúsít, mikor a háború és béke kérdéseiről van szó.

Nincs döntőbb bizonyítékunk, — ha ugyan szükségünk volna ilyenre — választójogunk sürgőssége mellett, mint éppen ez a magatartás.

A fiatal női internationale páratlan erkölcsi bátorsággal tartott ki elvei mellett és megtépázva bár, de törve nem, próbált és próbál fáradhatatlanul szembeállni a sötétség szellemével, testi és a testiéknél sokkal súlyosabb lelki veszedelmekkel küzdve meg. Honorálták-e sajtó és közvélemény ezt a nagy akciót? Keltett-e nagy visszhangot?

A saját hazájabeli asszonyát minden ország közvéleménye kegyetlenül megkínozta; a többiek munkáját jól eső, de magától értetődő dolognak tartották, melyet félvállról vettek tudomásul.

Börtönbe vetették Clara Zetkint, Luxemburg Rózát.

Vezércikkezték-e róluk, dicsőítettek-e őket? Szó sincs róla.

Asszonyok, anyák ők; cselekedetük oly természetes, hogy szinte nem is találták érdemesnek sok szó vesztegetni rá. Hogy esetleg a »gyöngye« nő rosszul bírja a börtön levegőjét, azt ezúttal elfelejtették tekintetbe venni.

Bezzeg, nagyobb visszhangot adott sajtó és közvélemény egyaránt, mikor az a hír érkezett a csatornántról, hogy a suffragettek nagy háborús tüntetésre készülnek. Hogy ők is azok sorába állanak, akik kitartásra, a végső győzelem kivívására buzdítják honfitársaikat.

A sajtó harsány hangon, feltűnő helyen közli a hallatlanul bántó eseményt, a közvélemény felszisszen, az egyes emberek szitkozódni, szociológusok hosszú cikket írnak és méltatlankodva az egész nőmozgalmat vonják felelősségre.

Megjegyezzük itt, hogy véletlenül éppen egyidejűleg elismeréssel adták hírül a napilapok német egyetemi tanároknak - a kultúra vezetőinek — manifesztumát, melyben a végső győzelemig kitartásra buzdítják a német nemzetet.

Nem akadt egy radikális publicista sem, aki ezen fennakadt volna. Megtették ezt már eddig mások is: írók, tudósok, művészek, szocialisták és háborúelőtti antimilitaristák. Rendben van, c'est la guerre! Ha férfiakról van szó, az ellenségnek sem találják már vérlázítóknak ezt a jelenséget.

A suffragetteknek kijáró dühriadalom tehát nem az ellenségnek szól csak, hanem főleg a nőnek, a szervezett nőnek, aki a háború mellett foglal állást. Az anyának, aki megfélemedezett arról, hogy ő a faj fentartását előmozdítani hivatott és nem a pusztítását, a rendet, a szervezetséget és jogot, nem az anarchiát, kegyetlenséget, a jogtiprást.

Az igazságtalanságnak és a tájékozatlan, tudatlan felületességnek vastag kérge mögött, itt az igazságnak egy sugara is rejtőzik.

A nő az élet forrása és soha, de sohasem szegődhetik a halál szolgálatába, akármilyen hivatalos glóriát fonnak is a háborúval kapcsolatban annak osztagatói és segítői homloka köré.

A nő, mint a modern háború magasztalója, felháborító és visszataszító látvány.

De aki ezt vallja, annak be kell látnia azt is, hogy az emberiség felétől nem követelhetnek passzivitást a háború és béke kérdésében. A passzivitás a megdermedés, a megsemmisülés, az értéktelenség.

A mi kötelességünk volna tehát elsősorban, hogy bekössük azt a rettenetes, tátongó sebet, melyből az emberiség vére patakzik, életerejé távozik és lehetlenné tegyük, hogy ez a szörnyűség valaha ismétlődhessen.

De aki ezt várja az asszonyoktól, az ne a nőmozgalmat üsse a suffragettek hibájáért, de még a suffragetteket sem azért a visszás formáért, melyben ők jogaikért küzdenek. Hanem ítélje el érdemük szerint azokat az államférfiakat, akik alkotmányellenesen, ügyrendi fífikák segítségével, zsarnok módon elnyomták azokat a többséggel rendelkező parlamenti törvényjavaslatokat, melyek a nők választójogát adták volna meg. A brit kormánynak ez az eljárása keserítette el annyira az angol politikai nőmozgalom egyélsz frakcióját, a suffragetteket, hogy azóta erőszakos és fonák eszközökkel is küzdenek emberi jogaikért. Talán azt hiszik ők, hogy férfiakkal szemben csak férfimódon lehet boldogulni, hol erőszakoskodással, hol háborús lelkesedéssel.

Az Asquitheket és Lloyd Georgeokat azonban ennél sokkal nagyobb felelősség terheli. Az angol nők választójoguk birtokában talán már megakadályozhatták volna ezt a mai világháborút is.

Az egész férfi internationale nem hívott össze még megközelítőleg sem oly nagyjelentőségű háborúellenes

tüntetést, mint amilyen az az óriási méretű volt, amely az angol asszonyok már 1914 augusztus 4-én rendeztek Londonban.

Résztvett benne a nőmozgalom minden rétege. Azután az angol szocialista nők voltak az elsők, akik megtörték a jeget és már 1914 karácsonyan nyílt levelet intéztek a német, osztrák és magyar testvérekhez, tiltakozva a testvéröklés ellen.

Ha tehát tetteket várnak, és jogosan várnak tőlünk a béke és az emberi faj megmaradása érdekében, akkor ide hát végre azzal a választójoggal.

Csak a szabad ember cselekedhetik mindig meggyőződése szerint; csak a politikai jog nélkülözhetetlen fegyverével kezünkben mérkőzhetünk meg mi anyák a barbársággal és fajunk pusztulásával.

„A nő tulajdonképeni hivatása.”

A leányközépiskolák reformjára vonatkozó új rendelet indokolásában a miniszter ur megmagyarázza intencióit. Azt óhajtja, hogy az átlagos középiskolai nevelés ne terelje el a leányt tulajdonképeni női hivatásától, hanem előkészítse reá. Ezzel kapcsolatban néhány kérdést kívánunk intézni a miniszter úrhoz.

Mi is tulajdonképen az a tulajdonképeni női hivatás? Lehet-e belőle megélni, esetleg családot fentartani?

Mert ha nem lehet a tulajdonképeni hivatásunkból becsületesen megélni, akkor rabszolgák, koldusok vagy bűnösök leszünk.

Ha pedig elfogadjuk a miniszter ur irányítását és nem készülünk kenyér kereső pályára, mit csináljunk a következő esetekben:

1. ha legjobb igyek vésünk ellenére sem tudjuk megkapni a »tulajdonképeni női hivatás« megvalósításához okvetlenül szükséges keresőképes férjurat. (Ami éppen a mai korban mindennapos eset lesz, mert hisz éppen a férjelölteket pusztította ki legnagyobb számban a háború);

2. ha hadi vagy közönséges özvegyiségre jutunk és férjünk nem volt sem hadseregszállító, sem telkesgazda, ellenben felnevelendő gyermekeket hagyott hátra;

3. ha férjünk nem keres eleget és az új polgári törvénykönyv értelmében majd ránk parancsol, hogy a »tulajdonképeni« mellett kenyérkereső hivatás után is nézzünk?

4. ha férjünk keres ugyan, sőt hozományt is kapott, de elissza, elveri, vagy eldugja a jövedelmet és a vagyont (hisz ő rendelkezik!) és megvonja tőlünk még az életünk, egészségünk fentartására szükséges pénzt is?

Tiszteletteljes türelmetlenséggel várják a miniszter ur feleletét lehetőleg postafordultával
ta magyar asszonyok.

Az orsz. m. kir. Zeneakadémia végzett növendéke

zongora- és énekórákat vállal.

Kezdőket hegedülni is tanít. Esetleg úri családnál egy-két gyermek zenei nevelését is vállalja lakás és ellátás ellenében fél napi munkaidővel. Szíves megkeresések

»A NŐ« kiadóhivatalához küldendők.

Hogy is áll a kalauznók dolga?

Meglepődve hallom, milyen sokat bántják és ócsárolják ma a budapesti női villamoskalauzokat. Kifogásolják modorukat, rendesen azok, akik modortalanul bánnak velük, vagy akiknek rövid emlékezőtehetsége már elfelejtette a férfi villamoskalauzok, jó modornak éppen nem minősíthető, káromkodásait és pofonígertéseit. A hadbavonult férfikalauzokra nézve sem akar ez valami különös gáncs lenni; csak megállapítása annak, hogy a terhes szolgálatot végző, fáradt emberek, akik naphosszat talpon vannak az agyat, ideget rázó villamoskocsikon, nem lehetnek akkor is nyájasak és vidáman előzékenyek, ha a közönség erőszakos, kellemetlen, az előírt rendszabályokat nem akarja betartani.

Szemükre vetik azt is a budapesti női villamoskalauzoknak, hogy a tizenhét napos kiképzési idő alatt miért nem ismerik meg minden kerület minden utcáját. A társaság cserélgeti, áthelyezi őket olyan gyakran, hogy mire egyi vonalat kiismerhetnének, máris a másikon száguld velük a villamoskocsi. A ki- és beszálló, siető, türelmetlen és követelőző utasok közt, a tizenegyórai munkaidőn keresztül, amely alatt állandóan talpon vannak, feszülő hasizmokkal, lecsúszott vesével teljesítik ezt a nehéz szolgálatot. És a közönség, amely javarészt mégis csak ül, bölcseséget, finomságot, gondolatolvasó előzékenységet kíván tőlük, kényelmesen lenézi őket, és megnehezíti számukra ezt a nehéz szolgálatot.

Ezzel szemben lehetőleg egy szabad napot kapnak hetenként; de utóbbi időben szükség volt arra, hogy ezeket az ugyancsak kiérdemelt szabadnapokat is redukálják és csak minden két hétben kaptak egy-egy pihenő napot. Kimerültségről mégsem mernek panaszkodni egyszer sem, akárhogy is arcukon viselik a nyomát. Kenyérszerző állásukra szükségük van, azért vállalják és viselik a terheit, bizonyára több igyekezettel, mint örömmel. Nem lenne-e kötelességünk ebben az igyekezetben inkább támogatni, mint perpatvarra ingerelni őket? Akiknek az élete szórakozással, pihenővel, utazással, tanulással, könyvolvasással, jóleső csendes, magányos órákkal változatosan, szépen folyik, gondolnak-e arra: milyen súlyos robot döcögő villamoson nap-nap után naponként tizenegy óra hosszat a jegyeket osztani?

A hajdani felfogás, — amelynek alapja a hajdani gazdasági viszonyok voltak, — nyugalmas otthonában tartotta a nőt a háztartás és a gyermekgondozás kedves foglalkozásánál; annyira otthon tartotta, hogy a kenyérkereső, önálló munkát végző nő ritkaság számba ment. Ma a változott viszonyok, tekintve a háború kényszerétől, amely minden munkatérre kizsárol, a nőt a férfinél is keményebb munkára szólítja, mert nem veszi le a válláról a gyermekápolás és a háztartás gondjait sem. Ma tehát, a szigorú és önfegyelmezést kívánó munkához nem szokott nőre, egyszerre zúdul reá az erejét meghaladó, felelősséggel járó tevékenység, a drágasági okozta bajok, a bánat és a harctéren küzdő, vagy már elesett hozzátartozókért és a silányan díjazott, tulhosszu munkaidő.

Kössön hadibiztosítást

az Augustus gyorssegélyalap hadibiztosítási osztályánál.
Felvilágosítást ad az igazgatóság: **Budapest V., Vilmos császár-ut 72. sz.**
Telefon-sz.: 118—44.

Ezek miatt megviselt idegekkel, be nem idegzett munkát kell végeznie. Hajszoatlan, fáradtan, jobban akarva, mint győzve. Nem a villamoskalauznók az okai, ha nem lehetnek mintakalauzok. A hajtóvadászatot ne ellenük rendezzék. Ha a nők a villamoson nem olyanok, mint amilyeneknek lenniök kellene, annak első oka a társadalom, mely későn szabadította fel a nőket kenyérkereső életre. Hiszen azt sem a társadalom belátása hozta meg, hogy a perronra kellett állítani a nőket, hanem kierőszakolta a háború kényszere. Ez a kényszer azonban nem olyan erős, hogy a villamos társaságoktól tisztességes bért tudna a kalauznók számára kierőszakolni; nem olyan erős, hogy megtudná teremteni a közönség részéről az emberséges szolidaritást a villamosok kihajszolt páriái iránt. Ennek a közönségnek a férfikalauz »paraszt«, vagy »kocsis« volt, a ma nőikalauza pedig »cseléd«, akitől csak a pontos kiszolgálást várják meg és nem jut eszükbe ezeknek a kicsi életeknek mártíriumába is belepillantani.

A kalauznók tizenhét napi »kiképzés« után olyan viszonyok közé jutnak, hogy a tizenhétéves praxisal bíró férfikalauzok is elvesztik lábuk alól a talajt. A vállalatok kevesebb kocsit járatnak, a kocsik belsejébe heringmódra összezúfolják a közönséget, úgy hogy a kalauz vagy kalauznő mozgási lehetősége a minimálisra szorul. Egyik megállótól a másikig egyszerűen képtelenek átvégődni a közönségen. Nem láthatják, akar-e még valaki felszállni vagy sem, a menetidőt is be kell tartani — és megtörténik a korai lecsöngetés, ami — valljuk be uraim és hölgyeim — napirenden volt a régi jó időkben is, amikor kizárólag nyájas férfikalauzok »a koci belsejében állni tilos« szabályrendelet szigorú betartása mellett bonyolították le a forgalmat.

Nem emberségesebb lenne-e a munkájukat megkönnyíteni, jobb és méltán megérdemelt bért adni nekik. Nem helyesebb-e, ha megvédjük a türelmetlen és nem mindég igazságos közönséggel szemben, ahelyett, hogy elnézzük, milyen hajsztát indítanak ellenük. És gondoljuk meg, hogy lehet-e komoly és rendszeres munkára szoktatni a nőt, ha azzal kezdjük, hogy kevesebb bérért mindjárt több munkát kívánunk tőlük, mint a férfiaktól. A kis polgáriosztály egyszerű női áldozatai ezek és ne csak őket lássuk meg, amint borzasán, ideges ujjakkal tépik le az utas számára a szakaszjegyet, ne csak kimerült gesztusaikat, és ne csak gyámoltalan feleleteiket halljuk meg, de nézzük szomorú sorsuk mögött a gonosz Párkákat is, akik az állam által elhanyagolt női életek sorsát fonják.

Kémeri Sándor.

12 éves családfentartó.

A szegedi árvaszék elnöke meghatva látta, hogy a Bernát Pál kis árvája, a 12 éves Juliska mint gondoskodik anyagilag vele együtt szomorú árvaságra jutott 3 kis testvérkéjéről és más helyen a 12 éves Miska hogyan látta el a kis gazdaság körül a családapa minden munkáját; szántott, aratott, behordatta a termést, gondoskodott az eladásáról, szóval mindent elvégzett, ép mint máskor az apjuk. Látta az elnök úr, annyira meg volt hatva, hogy az elbeszélése nyomán a lapok ezen tényeket a háborús csodák legnagyobbikának mondják. Csoda, szomorú, könnyfakasztó csoda. Amint a békés idők megtermettek a koraérettség csodás nyilvánulását a Vecsey Ferenc és Geyer Stefik zenei zsenialitásának gyermekkori nyilvánulásaiban, úgy a mostani kor megteremtette a 12 éves gyermek családanyai és családapai gondoskodását. A kora-

vén kis lélek cselekszik és szenved, mint a felnőtt. Meghatva bámuljuk. De amit a természet alkotó erejével létrehozott milliók közül egyszer csodának, azt emberi dőre intézkedés létre akarja hozni milliószor és gyári munkába állítja a 12-13 éves gyermekeket, néha már a 10 és 11 éveseit is, hadd cselekedjék és szenvedjen, mint a felnőtt, hadd törje magát koldusbérért gépies, idegölő munkában reggeltől késő estig. De e bölcsen intéző urak kontár kézzel dolgoznak, nem csodákat hoznak létre, hanem emberi roncsokat. A gyári munkába szorított gyermek elsatnyul testileg-lelkileg. Ha letépjük a tavasz virágait gyümölcs helyett, sivar és gyümölcstelen lesz a nyarunk és az ősünk. Mi, anyák látjuk ezt vérző szívvel, de nem kérdeztek minket éjs nem hallgatnak ránk. A nemzet apái majd feleszmélnék, ha a korcs nemzedék felnő; és akkor, hogy regenerálódjék magyar fajunk', bizonyára megint szigorítva fognak kezelni minden esetet, melyben a magzatelhajtás bűnét egy szegény, kétségbeesett nőre rá lehetett bizonyítani.

Két év.

Két teljes év múlt el, amióta Európa népei egymást megsemmisítő birokra keltek. Olyan időköz ez, mely alatt az »acélfürdő« dicsőítők elméjéhez kétség férhetett már aziránt, vajjon gyógyító folyamatról, vagy pedig haldoklásról van-e itt szó. A háború, amelyet eleinte csak hatalmi próbának gondoltak, időközben a belekeveredett államok élet-halálharcává fejlődött. Végtelen szenvedés zúdult az óvilág népeire, a kultúrjavaknak, munkaértékeknek, az ideáloknek végtelen pusztítását vitték végbe. A felgyülemelő adósságok terhe nyomoruságos jövőnek perspektíváját tárja elénk; meg nem született generációk is ennek a súlya alatt fognak nyögni. Sehoh a láthatáron még csak reménye sem csillan fel döntő elhatározásnak; egyik fél sem érzi magát legyőzöttnek, egyik sem képes még rá, hogy a kiegyezés gondolatával »a se nem győző, se nem legyőzött fél« álláspontjáról barátkozzék meg. Mindenki abban bizakodik, hogy valamilyen fordulat az ő javára dönti el a harcot, mindenik fél egy álom beteljesülését várja, mely nem egyéb, mint a másik csoport győzelmes leverése. Emellett a harc folyton elkeseredettebbé, véresebbé és mind általánosabbá válik. Mintha a háború most már csak a háború kedvéért folytatódna, mintha a megsemmisítés e foglalkozását sporttá akarnák fejleszteni, mintha csupán a küzdők dicsőségéről és becsületéről, nem kézzelfogható eredmények eléréséről volna szó.

Így a nagy szerencsétlenségnek e második évfordulóján kétségbeesettebben nézünk a jövő felé, mint valaha; nincs semmi kilátás a mielőbbi befejezésre; csak egy csoda bekövetkezésének reménye éltet még, amely az emberi értelmet fogja hirtelen diadalra juttatni.

És az emberbarát aggodalmasan, szorongva kérdi: »meddig tart ez még?« Meddig tart a pusztítás és nyomorusága, meddig tart a népek normális életének e feldúlása, meddig senyvedőének messze idegenben a foglyok és internáltak, meddig maradjanak a családok tagjai elszakítva egymástól, pocskékolódják el a pénz¹, tereledjék el a munka tulajdonképeni céljától?

Szomorú sorsa az emberiségnek, szomorú sorsa régi kultúránknak, hogy a népek nem szedik össze minden erejüket és közös akarattal nem találnak kiutat ebből a tébolyból, amely már túlságos hosszú idő óta iágódik rajtuk.

(A »Friedens-Warte« nyomán.)

Sirató ének ezerkilencszázstizenötben.*

»oh jó pásztor állítsd meg most már őket,
sok tévedt, jó bárányod, a riadt nyájt,
sok csorba késük bús, gyilkos kedvétől
száind s egymástól is, oh Uram, mentsd meg
Dicsőség az élőknek kik még élnek
s a holtaknak is, akik elesetek, Uram, Dicsőség.»

Sírjatok akik még sírni tudtok
sírjatok
sirassátok akiknek két lábuk volt
s most már csak egy lábuk van,
sírjatok
sirassátok akiknek két szemök volt
s az egyik már halott,
sírjatok
sirassátok kiknek két jó erős kezők volt
s most már csak egy kezők van,
sírjatok
sirassátok akiknek gyermekök volt,
kényeztetett, szép s erős gyermekök volt
és nem adatott meg is tartanak,
sírjatok
sírjatok azokért is kik láttak még amikor
mentek
s most semmit sem látnak csak bánatuk,
sírjatok
sirassátok aki még csak meg sem holt
csak elveszett s kinek még koporsó se kellett,
sírjatok
sirassátok a sok szegény anyát
kinek öléből bús kis ravatal lett,
sírjatok
az ő fájalmuknál nincs fájdalom nagyobb
szűk ölükben a sok halott gyerekkel,
kik megértitek szívük mérhetlen nagy fájalmát,
jaj, sirassátok őket
sírjatok
sírjatok a sok szétfolyó drága vérér'
s a szűnni nem akaró és szörnyű háboruér
sírjatok
s szemetekben a könny patakja bé ne szűnjön,
akik még sírni tudtok,
sírjatok
sírjatok azokér, kik békés s boldog holtak már
és lány inyük közt enyhe kék virág lankadoz
s az élőkért akiknek élniök kell ilyenkor,
sírjatok
sirassátok a jó kis lovakat is
kik felborzolt sörénnyel és kifordult szemekkel,
már lassan hervadoznak a szép havas mezőkön,
sírjatok
sirassátok a feldúlt sok szelíd s kedves tűzhelyt
mit lángok égettek fel s a sok ijedt kis asszonyt,
kik messze elszaladtak az égő kis házakból,
sírjatok
sirassátok akiknek ime semmijök sincsen,
tehenük elhajtották s karjukon gyermekükkel
s kis megterhelt számmal (mindenük ami
ráfért),
ki tudja hova mennek s mi lesz velük jó Isten,
sírjatok
sirassátok a sok kis kedves árvát,
szegény, kis, bús apátlant s kiket nagy kék
sorokban

s bús cipőkben csoszogva apácák terelnek majd,
sírjatok
sirassátok a sok letiport s gyenge kis lányt,
kik szűk gyerekkezőkben ringatják gyerekök majd
s korán bezárulnak jaj, törött, poros virágok,
sírjatok
sirassátok a sok bús s koszorútlan menyasszonyt,
kiknek szegény fejét nem fedezi be fátyol
majd s a halott jegyesre várhatnak ablakukból,
sírjatok
sirassátok mind az özvegyeket
hogyan sötét s gyászos fátylúk hervadtán leng utánuk
s mint bús sötét apácák hosszú menetje mennek és
fonnyadó kezükben
az emlékek gyertyája sápad s könnyezik folyton,
sírjatok
sírjatok, mert sok szép és régi templom
s kedves s a szívünkhöz nőtt város csak szürke
rom már
és a kedves oltár is mindenünk szívében,
hogyan emberek vagyunk, testvéred és testvérem,
sírjatok
sirassátok akik már túl a rácson,
a furcsa kertben ülnek s a bús fűzek alatt,
sápadt és ijedt arccal s jó messzire maguktól,
sírjatok
sírjatok, mert az országutak mentén,
a határköveken vékonyka kis kendőkben,
kicsiny gyermekek ülnek s fáznak s szegény kezükben,
kis batyut szorongatnak,
sírjatok
sirassátok a jámborka kis kecskét
hogyan fenn a hegyeken, ijedtében szegényke,
kétfejű gödölyét szült,
sírjatok
sírjatok, mert ha a csonkák menetje egyszer menne
vége sohase lenne s ha béna tagjaik nem volnának
befödve,
ki tudna közülünk mégegyszer elaludni,
sírjatok
sírjatok, mert nem lesz már olyan végetlen vászon,
ami befedezhetné majd mind a sebeket
a sok enyhe s fehér kifogy majd a világból,
sírjatok
sírjatok, mert a lány és zöld mezőkön
több a kereszt már akár a temetőkön,
sírjatok
sírjatok, mert messze ment a jó pásztor
és csúf háború pusztít szegény s együgyü nyáján,
sírjatok
sírjatok, mert nem hagyják az élöket már élni
és a halottas kertek s kórházak mind beteltek,
sírjatok
sírjatok, mert túl ez időknél múlásán
majd rőt fűvet legel a béke: a gyenge bárány
(csak rőt és rossz fűvet szegény s ártatlan bárány),
sírjatok.

* Mutatvány Keleti Artúr »Angyali üdvözet« c. könyvéből.

Az osztrák és német nőegyesületek szövetségeinek nagygyűlései.

A német és osztrák nők nemcsak lelkiismeretesen teljesítik fokozott, nehéz munkájukat, hanem következetesen és öntudatosan, bár meglehetősen konzervatív alapon, követelik azokat a társadalmi reformokat, melyek a nő jogi és gazdasági helyzetét javítják; lehetővé tenni törekszenek az anyaság és hivatás összeegyeztetését, síkra szállnak a népesedési kérdés megoldásáért és nevelési problémákat tűznek napirendre. A Feministák Egyesülete betiltott kongresszusának programjában ugyanezek a kérdések szerepeltek. De mert mi magyar nők az ágyudörgés, a félelmes halálsikolyok fölé emeltük szavunkat és ki mertük mondani ezt a szót: »béke«, csupán ezért megakadályozták törekvéseink szóbeli kifejtését; lehetetlenné tették, hogy annak a női munkának a fejlesztéséről, szervezéséről és védelméről beszéljünk, mely az országot ebben a nehéz időben megmentette a gazdasági tönkrementéstől; elébe vácáltak annak, hogy tanácskozzunk a legközelebbi jövő égetően sürgős napi kérdéseiről.

Az osztrák nőegyesületek szövetségének közgyűlésén német és magyar küldöttek is résztvettek; gróf Apponyi Albert né képviselte a magyarországi, dr. Alice Salomon és dr. Gertrud Bäumer a németbirodalmi szövetséget. A tanácskozások tartalmáról nehéz röviden beszámolni. A különböző beszámolókhöz élénk megbeszélések fűződtek jogügyi-, iparügyi-, nevelésügyi kérdésekről. Több felszólalás az özszes egyetemi fakultások és a gazdasági iskolák megnyitását követelte nők számára; mások nevelési tanácsadók felállítását, a kereső asszonyok cölibátusának megszüntetését sürgették, indítványozták áipolónői iskolák felállítását, a bábák kiképzésének és helyzetének javítását, a háziasszonyi munkának, mint kenyérkereső hivatásnak jobb értékelését, a baromfi, gyümölcs, zöldségtermelés fejlesztésére és általában az élelmiszerek előállításának fokozására szolgáló szervezet alapítását, a divat zsarnokságának megdöntését, a szövetség lapjának fejlesztését, — szóhoz jutottak tehát azok a kívánságok, amelyek a nők kiképzésére, személyes jogaira, a közélet intézményeiben részvételére vonatkoznak.

Az első előadó estén nevelési kérdéseket fejtegettek. Gróf Apponyi Albert né »A nő nevelési feladatairól« beszélt. Hangsúlyozta a nőnek, mint gyermekei nevelőjének, jelentőségét a családban; de követeli, hogy gyermekiotthonokat létesítsenek gyermekek részére, akiknek nincs anyjuk, vagy nem kő" telességtudó az anyjuk. Ezekben a nők gazdag munkateret találhatnak; az anyákhoz hasonlóan egy-egy csoport gyermeket vezethetnek. A gyermekeket felekezeti szerint kell csoportosítani, nem vallási türelmetlenségből, hanem, mert nincsen jó nevelés valláserkölcsei alap nélkül. Ezeket a felekezeti csoportokat ismét beosztják a szülők állása szerint; nem kasztzellemből kifolyólag, hanem mert a nevelés hivatása nem az egyenlősítés, hanem az egyénítés; minden gyermek apjától öröklő képességeit, melyeket fejleszteniünk kell. Rendkívül sajnálatos, hogy Apponyiné így foglal állást olyan kérdésben, amelyben" a , konzervativizmus a legnagyobb vétek. A XX. században felekezet és társadalmi állás szerint' csoportosítani a gyermekeket olyan bun, me-

lyet már nyilvános iskolákban sem túrnek meg. Paula Müller előadása a háborúnak a nőnevelés feladataira gyakorlóit befolyásáról szólt. Marianne Hainisch kifejtette, milyen fontos a nevelés kérdése most, amikor olyan sok szülő kénytelen hazulról távol lenni.

A második este előadásai az ifjúsághoz szóltak, dr. Alice Salomon beszélt a különböző hivatásokról, amelyeket a leányoknak most a legjobb képesséssel kell betölteniök, továbbá a nő államoplári kötelességeiről. Dr. Schwarzwaldné azt fejtegette, mennyire fontos lesz a háború után a leányok alapos háztartási képzettsége (?) Herta v. Sprung zárószavai bariketen bátorítja az ifjúságot nehéz kötelességeinek és munkájának vidám teljesítésére, ha majd egyszer a béke napja kisüt...

A harmadik estét Margarete Minor nyitotta meg »A kereső asszony jogi helyzete« előadásával; Marie Hafferl előadása a nők tanulmányairól és azok indokolatlan korlátozásairól szólt. Dr. Gertrud Bäumer beszéde a nők, különösen az asszonyok kenyérkereső munkájáról számolt be, amely ma már nemcsak segítség, hanem égető szükségesség és ezért rendszeresen és alaposan kell szabályozni.

Szélesebb keretben mozgott, komolyabb és alaposabb volt a német nőegyesületek szövetségének programja, mely már csak azért is érdekesebbet nyújtott, mert az osztrák és magyar nőszövetségeken kívül a szabad munkásszervezetek is elküldték képviselőiket. Főleg két fontos témával foglalkoztak: a nők kereső munkájával a háború után és a népesedési kérdéssel. Dr. Marie Lüders az ipari foglalkozásokban működő tanult munkások nemzetgazdasági jelentőségével foglalkozott, Böhm-Lamgarben asszony pedig a mezőgazdasági munkásnőkkel. Marie Lischnewska tiltakozik az ellen, hogy a nőket a nehéz fémiparból kizárják, mert minden kizárás otthonmunkára kényszeríti az asszonyt. A nő dolgozzék mindazon helyeken, ahol egészségének megóvásával a legnagyobb munkateljesítményt tudja elérni.

Böhm asszony a földbirtokosnő, parasztasszony és napszámosnő részére alapos kiképzést követel a gazdasági munkában.

Altman-Gothieiner asszony beszédében azzal foglalkozott, hogyan lehetne a háborús női munkát a béke idejére átszervezni; Levy-Rathenau asszony pedig a munkaközvetítésről és pályaválasztási tanácsadásról beszélt. A következő fontosabb határozatokat hozták:

1. Nehogy a női munka terén a háború után rosszabb viszonyok álljanak be, gyűjteni kell a női munkára vonatkozólag a háború alatt szerzett tapasztalatokat; küzdeni kell az egyenlő munka egyenlő díjazásáért; alaposra kell tenni a nők szakképzését; női iparfelügyelők alkalmazását és a munkásnő védelmi törvény szigorú végrehajtását követelik; a nőket munkanélküliség elleni biztosításra törekszenek szoktatni. Pályaválasztási tanácsadókat kell létesíteni birodalmi központtal; elő kell segíteni a nők szakmaszerinti szervekedését, nyilvános munkaközvetítő intézményt kell létesíteni szakiskolákkal; a nők is részt kívánnak venni azon törvények alkotásában, amelyek a női munkára vonatkoznak. Ezen követelmények felállításában a szociáldemokrata szervezetek küldöttei is erősen közre-, működtek.

Noha a politikai ellentétek kétségtelenül meg voltak, a közgyűlésen ezek nem jutottak kifejezésre,

bármennyire hangsúlyozta az elnök, hogy a cél nem programok hirdetése, hanem tények megállapítása, vannak kérdések, melyeket nem lehet anélkül tárgyalni, hogy alapvető fontosságú elvi szempontok ne tisztázassanak. Ezek közé tartozik a nők választójoga is, mely nélkül nem tudjuk elképzelni a munkásnőkre vonatkozó törvényes rendelkezések megváltoztatását. Egy általában lehetetlenség megérteni, hogy a nőkérdés megoldásának ezt a legfontosabb és nélkülözhetetlen eszközét a közgyűlés nem tárgyalta, meghagyva a résztvevők konzervatív részének azt a tévhitét, hogy hátha így is célt érnek?

A népesedési kérdésről Anna Lindemann, dr. Gertrud Bauer, dr. Marie Bernajs, dr. Marie Baum tartottak előadást. Követelései összefoglalva a következők. Nemzetgazdasági téren: a mezőgazdasági népesség növelése belső kolonizáció útján, az önálló kereskedő és ipari középosztály gazdasági helyzetének biztosítása, lakásreform a család érdekei szempontjából, a széles néprétegek életét megkönnyítő élelmezési és fogyasztási politika. Az állam adjon hivatalnokainak háztartási pótlékot, szüntesse meg a „tisztviselőnek házasságára és a hivatalnokfeleségek kereső munkájára vonatkozó tilalmát, az adó alá eső vagyonból le kell vonni a gyermekek neveléséhez szükséges összeget. A szociális biztosítást egészítsék ki anyagi és családi biztosítással. Építsék ki a közegészségi intézményeket, szüntessék meg az intézményes prostitúciót, küzdjenek a nemi betegségek ellen az! egyenlő morális felelősség alapján, küzdjenek az alkoholizmus ellen, javítsák a bábák képzését és anyagi helyzetét, gondoskodjanak a csecsemők védelméről. A nők vegyenek részt a népesedési kérdések tárgyalásában és az erre vonatkozó összes intézmények és intézkedések létrehozásában és végrehajtásában.

A tárgyalások harmadik csoportja, mely azonban az idő rövidsége miatt nem jutott érvényre, a család- és gyermekvédelem, mint nevelési tényező volt. Dr. Alice Salomon a városi, Pawel Rannugen asszony a falusi viszonyokról tartott előadást Örömlünk kell, hogy legalább ennyi jut nyilvánosságra a nők munkájából és kívánságaiból. Hogy milyen gondolatokat és milyen terveket kellett volna ezen a gyűlésen még elmondaniuk az asszonyoknak, — azt egyelőre mi sem nyomtathatjuk ki érthető okokból. Gondolatainkat és érzéseinket azonban nem érintheti a cenzúra.

A pápa a gyermekek közt.

A pápa 3000 római gyermeket fogadott, hogy els nekik szent bánatát, mert a felnőttekhez szóló inteln hogy rakják le a fegyvereket és keressenek békés m oldásokat, eddig hiábavalóknak bizonyultak. Boldog, választott római gyermekek, akiknek ártatlan szívében mocsoktalan lelkében visszhangra találhattak őszentsége : vai. Mert a hadviselő államok gyermekeinek! sok tízez már méltatlan volna e kivételes bizalomra, őket befog muniógyártásra, srapsellőhüvelyek készítésére, amelyek a másik ország gyermekeinek apáit megölik; ha ősz sége maga elé bocsátana eme öntudatlan kis vétezők ó seregét, sirva fakadna a mérhetetlen bánattól, hogy ményeinek utolsó mentsvárát: az ártatlannak hitt gyer keket is megfertőzték már a háború mindent elseprő sze nyes hullámai.

Háború és női munka.

E címen tárgyalta a női munkaviszonyok kérdését egy napilapunk hasábjain sok meleg jóakarattal ügyünknek egy őszinte barátja. De amikor baráti érzéssel tárgyalják ügyein ket, akkor kell látnunk legelősebbem hogy a mi dolgainkat, a maguk egészségében, csak mi asszonyok! tudjuk megérteni, csak mi tudjuk megtalálni a bajokra a gyógyszert. De minket nem kérdeznek és ha kérdezetlenül is felszólalunk, elnémitanak, vagy meg nem hallgatnak. De megpróbáljuk addig-addig ismételni, amit mondani akarunk, míg egyszer — talán véletlenül — meghallják szavunkat. Újra mondjuk, hogy a nők ügyén javítani s egyúttal a férfiak ügyén nem rontani csak úgy lehet, ha erős szervezéssel a nőt versenyképessé tesszük; nem a női munkás, csak a szervezetlen, rosszabb bérért dolgozó női munkás a bérrontó versenytárs. A külön védelmi szabályok nem védik igazán a nőt, csak versenyképességét csökkentik. Mint látjuk, az éjjeli munka tilalma nem óvta meg a nőt, mikor éjjeli munkájára szükség volt, de igenis szervezetlen volta folytán kicsikarhatták tőle az éjjeli munkált oly bérért, melyből talán még nappali rendes táplálékra sem tellett. És a nők ügyének barátja nem ezen háborodik fel, hanem a biztatás hangján mondja, hogy ha a német birodalmi gyűlésnek egyelőre arra nincs is hatalma, hogy a bér uzsorát megtorolja, de a szociális védelmet csakhamar helyre fogja állítani és drákói szigorral fogja büntetni azokat, kik annak szabályait megszegitek. Vajjon kit fognak büntetni? a nőket-e, kik éjjel dolgoztak, hogy gyermekeik nappal éhen ne pusztuljanak, vagy a gyárat, melyek velük éjjel dolgoztattak?

Ha káros az éjjeli munka, csökkentjük a minimumra, férfiakra, nőkre egyaránt és fizessük oly jól, hogy heti 3-4-szeri éjjeli munka mellett is megélhessen az illető, akkor meglesz a szükségles pihenő is. És nőknek se fizessük rosszabbul, mint férfiaknak! Nyissanak meg a nők' nek elegendő nappali munkaforrásokat, képezzék ki őket a rendszeres munkára, gondoskodjanak a dolgozó nők gyermekeinek nappali ellátásáról, amikor nem fogják keresni az éjjeli munkát. De amíg egyszerűen eltiltják az éjjeli munkát annak, M csak ezen munka árán tudja magát és gyermekeit az éhezéstől megmenteni, vagy magát a legszomorúbb és — fájdalom, el nem tiltott — hanem iparszerűleg üzhető éjjeli munka gyakorlásától megóvni, addig nem segítünk igazán a sok-sok egymásba fogódzó bajon.

Tudjuk mi, hol fáj nekünk. De a mulier tacea in ecclesia még mindig járja.

H. B.

Kinek előfizetése június végén lejárt,
küldje be a 11-ik félfévre szóló díjat

»A NŐ«

kiadóhivatalának
Budapest V., Mária Valéria-utca 12.

A NŐ

előfizetése : egész évre 5.— kor.
félfévre . . . 2,50 -kor.

SZEMLE

Az első lépés.

A közoktatásügyi minisztérium végre belátta — mint a legújabb idevonatkozó rendelet bizonyítja, — hogy aki 8 éven át gimnáziumba járt és megszerezte az érettségi bizonyítványt, amelynek egyetlen célja az, hogy főiskolai tanulmányokra képesít sen: tényleg bebocsátandó az egyetemre, még akkor is, ha 3-nál több elégséges osztályzatot kapott. Örömmel üdvözöljük ezt az első lépést és hiszünk a francia közmondásban: ce n'est que le premier pas qui coute!

Egy angol városi nő-tanácsos a békéért.

Miss Margaret Ashton, Manchester város női tanácsnoka, kit a budapesti választójogi nőkongresszusról is jól ismer közönségünk, a háború kitörése óta szakadatlan agitációt fejt ki a béke érdekében. A hágai nőkongresszus idején kilépett az angol nőszövetség kötelékéből, mert az nem volt hajlandó képviseltni magát a nők e békédemonstrációján. Békeagitációja alatt szoros érintkezésbe jutott a »Független Munkáspárttal«. Mikor Manchesterben betiltották a párt békegyűléseit, mint városi tanácsnok oly eréllyel járt közbe a tilalom felfüggesztése érdekében, hogy a békegyűléseket és demonstrációkat mindenkor megtartották. Miss Ashton az angol hadkötelezettség behozatala elleni mozgalom egyik vezetője. Újában hivatalosan is a »Független Munkáspárt«-hoz csatlakozott és tevékenységét főleg a párt békepropagandája szolgálatába állítja.

Francia asszonyok a háború ellen.

»Az Est«-ben olvassuk: Hervé a »Victorie« hasábjain »Franciaország parasztasszonyai« című vezércikkében személyes tapasztalatok alapján azt írja, hogy igen sok vidéki kerületben, különösen az ország nyugati részén az asszonyok kijelentik¹, hogy megelégtették a háborút, nem fogják többé 'megművelni a földeket, ha nem lesz gabona, akkor a háborúnak] gyorsabban vége lesz. Más helységeken, amelyeket meg is nevezhet, az asszonyok kijelentték, hogy a legegyszerűbb megoldás volna, ha az államnak nem adnának több pénzt és aranyat.

A brit területek választójogi szövetsége

július 5-7-ig tartotta Londonban közgyűlését, amelyre Ausztrália tartományai nagy számban küldték ki képviselőiket. Minden állam üzenetet hozott az anyaországnak, Nagybritániának. Ausztrália asszonyai pl., akik tizennégy év óta gyakorolják politikai jogáikat, a gyermekhalandóságot 111 ezrelékről 67-re csökkentették. Törvényes utón biztosították továbbá a gyermekmunka eltörlését. Biztosították a munkabér minimumát, a munkaidő maximumát; ezáltal a gyermekmunka nem volt többé előnyös a gyárosra nézve. (Oh nők választójoga, jöjjön el hozzánk! is a te országod!)

A nők választójogának újabb győzelme Canadában.

Manitoba és Alberta után Saskatchewan tartomány adta meg a nőknek a választójogot. Már csak rövid idő kérdése az, hogy a nők a kanadai államparlamentbe is mint teljes jogú polgárok vonuljanak be.

A dán nők választójoga.

Június havában kellett volna Dániában az új választójogi törvények alapján az első képviselőválasztásnak megtörténnie. azonban tekintettel a háborúra, elhalasztották a választásokat. Mindazonáltal a különböző politikai pártok serényen dolgoznak új programjukon. Érdekes megállapítani, mit ígérnek az egyes pártok új szavazóiknak, a

nőknek. A konzervatív párt programjában megemlíti, hogy a nők politikai érvényesülésétől várja a társadalmi élet színvonalának emelkedését. A maga részéről ígéretet tesz, hogy segíti a nőket a társadalom felelősségteljes, szabad és független tagjaivá fejlődésük útján. A párt bízik abban, hogy a nők részvétele Dánia törvényhozó munkájában a férfiak és nők! teljes jogegyenlőségét fogja eredményezni. A mérsékelt (venstre) párt programjában arra törekszik, hogy kivívja a nők teljes egyenjogúsítását a férfival a családban, társadalomban és államban egyaránt; továbbá hogy teljes gazdasági jogegyenlőséget biztosítson számukra. Végire a radikális program a nőkkal kapcsolatban a következő pontokat tartalmazza: 1. Adják meg a nőknek minden állami és városi tisztség betöltésének jogát a férfiakkal teljesen azonos feltételeik mellett. 2. Az »egyenlő munka egyenlő díjazása« elvének keresztülvitele minden vonalon. 3. A szülői jog az anyát az apával teljesen egyenlő mértékben illesse meg.

A pártok programjukat a választásokat követő első ülészakban fogják a parlament elé terjeszteni.

Holland nők választójoga.

A kormány előterjesztette alkotmány változtató javaslat tervbe veszi a nők passzív választójogát és határozatlan alakban az aktívát is. Hogy ezt a reformpolitikát a szükséges méltánylásban részesítsék, a hollandus nők valamennyi választójogi egyesülete a többi választójogért küzdő szervezettel együtt július 18-án Amsterdamban gyűlést és felvonulást tartott, amelyben a munkások is résztvettek. A vállalkozás gyönyörűen sikerült, mert az ország minden részéből érkeztek a különböző egyesültek küldöttei. A menetben 15.000 nő vett részt. Hollandiában a választójogi mozgalom igazi tömeg, a nép minden rétegéből való öntudatos és céltudatos asszony követelése. A színpompás, érdekes menet nagy hatást tett zászlóival, felirataival, virágfüzéreivel a számtalan nézőre. A menet élén allegorikus női alakok lovagoltak, akiket görög ruhába öltözött fiatal lányok követtek; mögöttük a nőmozgalom képviselői haladtak a festői hollandus népviseletekben.

Női egyetemi tanár.

A spanyol egyetem katedráján most jelent meg az első női egyetemi tanár, Pardo Bazan gírófnő, aki a madridi egyetem román nyelvi tanszékét elnyerte.

Amerikai női finánc-zsenik halála.

Az amerikai Egyesült államokban meghalt Mc Lean Towler asszony, aki az első bankigazgatónő volt. Már fiatalkorában érdeklődött bankügyek iránt és korán feleségül ment Towlerhez, aki egy nagy bank üzletvezetője volt. Férjének segített bonyolult ügyekben és ezáltal olyan gyakorlatra tett szert, hogy kiterjedt hatáskörrel és nagy fizetéssel Texas első nemzeti bankjának a vezető állását nyerte el. A bank 20 év alatt az Egyesült Államok első intézetévé fejlődött, úgy, hogy a bank igazgatósága Mrs Towlert választotta elnökké. Nagy elfoglaltsága ellenére is érdeklődött irodalom és művészetek iránt, szegény művészeket és művésznőket segített, sőt jótékony célra is sokat áldozott. Családi élete nagyon boldog¹ volt, négy gyermekével nagy szeretettel és gyengédséggel foglalkozott. A nevére alapítványt létesítettek banktisztviselők hátramaradtjai támogatására, férje végrendetileg félmillió dollárt hagyott pénzügyi alkalmazottak segélyezésére. A női finánczsenik legnépszerűbb alakja, Hetty Green amerikai vállalkozó és bankár is nemrég hunyt el. Vagyonát, amelyet zseniális üzleti spekulációkkal szerzett, mintegy 150 millió dollárra becsülik.

A Feministák Egyesületének és az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságának tagjaihoz!

Mindannyiunk meleg köszönete illeti meg a szegedi és nagyváradai fiókegyesületeket, amelyek lelkes, buzdító, megleghangú átiratokban fejezték ki a központ tevékenységével érzett szolidaritásukat. A bennünk élő meleg együttérzés visszasugárzását látjuk vidéki tagtársaink e nyilatkozataiban, amelyek tevékenységünk buzgó folytatására és fokozására lelkesítenek bennünket.

Politikai bizottságunk júliusi ülésén örömmel vette tudomásul hogy az újonnan alakult Függetlenségi és 48-as párt programjába vette a nemzetközi kérdések békés eszközökkel történő megoldását és az „igazi népjogokat.” Ez utóbbiakat nem értelmezhetjük másként, mint a nők egyenjogúsításának felvételét a napi politika kérdései közé.

Augusztusi feladatunk: tagszerzés, előfizetők gyűjtése, az őszi munkaprogram részletes tervének megállapítása. Erre vonatkozó indítványokat szívesen teszünk megfontolás tárgyává.

A II. félévi tagsági díj (legalább 6 K) most esedékes.

A Nagyváradai Feministák Egyesületének évi jelentése az 1915-16. évről.

Múlt évi jelentésünkben »háborús esztendőnek« nevezük el a mögöttünk lévő egyesületi évet. Azzal a meggyőződéssel tettük ezt, hogy ilyen év csak egy lehet működésünk történetének lapjain. S íme ma, a második háborús esztendő végén homályosabban áll előttünk az emberiség e szörnyű megpróbáltatásának határköve, mint a háború kezdetén. Elhamarkodott dolog volna tehát a háború összhatásáról már ma beszélnünk. Mégis lehetetlen elzárkózni az elől a máris erősen érezhető befolyás elől, melyet a háborús viszonyok a nő fejlődésére, jövőjének berendezésére, munkájának, jelentőségének értékelésére s ezekből kifolyólag: a feminisztikus törekvések elbírálására gyakorolnak.

Paradoxon és mégis tény: a háború, melynek elkeseredettebb ellensége nincs a feminizmusnál — annak szövetségesevé, minden egyes tételének harsány szavu megerősítőjévé szegődött. Amit az értelem szava hiába magyarázott, azt a tények hatalma egyszerre bevitte a köztudatba. A nő kétségbevont képességei, lehetetlennek képzelt energiái kerültek napfényre, s hirtelen világossá lett mindaz, amit a feminizmus tanít: a nő önállóságának, komolyabb nevelésének, képességei fokozásának, jogai kiterjesztésének, a közügyekben való együttműködésének, az anyaság oltalmának és megbecsülésének — és valamennyi többi követelményünknek jogosultsága.

Mindezek ma már bizonyításra nem szoruló igazságok. A feminizmus hívei, akikről mások — sőt részben önmaguk is — azt hitték, hogy a jövő zenéjét pengetik, egyszerre a jelenkor követelte súlyos kötelességek tudatára ébredtek. Ez a magyarázata annak, hogy míg más kultúregyesületek és politikai közületek fejlődését a háború mintegy megbénította, a mi egyesületünk eddig nem ismert méretű tevékenységről számolhat be.

Működésünk részletei a következők:

Munkaprogramm.

Egyesületi évünket olyan munkaprogramm beállításával kezdtük meg, amelynek főirányai:

1. Békepropaganda.

2. Anya- és csecsemővédelem.

3. A női munka gyakorlati elősegítése.

4. H nőmozgalom eszméinek intenzívebb propagálása.

Békepropaganda.

A feminizmus híveinek tántoríthatatlan meggyőződése, hogy ha az országok sorsának intézésében a nők a férfiakkal egyenlő jogokat gyakorolhattak volna, akkor a maihoz hasonló világhátrófa a XX. század kultúrmezetei között be nem következhetett volna. Bizonyos előttük, hogy az erőszaktól irtózó és az emberiséget anyai szemmel látó asszonyok a megingott európai egyensúlyt nem a mai módon igyekeztek volna helyrebillenteni. Ez a hit a jelen gyötrelmeinek megismerése folytán a gondolkodó nő lelkében acélszilárdá edződött minden országban. S ha már tehetetlenségre van kárhóztatva a most dúló háborúval szemben, legalább élete legszentebb feladatának kell hogy tekintse, jövő idők -békéjéért dolgozni!

Büszkén jelentjük tehát, hogy egyesületi évünk első lélekzétvétele az állandó béke eszméjének propagálása volt. Vezetőségünk értekezletet hívott egybe s ezen megalakult »Az állandó béke nagyváradai női bizottsága«, melynek tagjai a helybeli nőegyesületek vezetői, vezetője pedig nagyra-becsült ügyvezetőnk, Á g o s t o n P é t e r n é lett. E bizottság meghívta dr. G i e s s w e i n S á n d o r pápai prelátus, országgyűlési képviselőt, kinek magas színvonalú előadása a Városháza nagytermét zsúfolásig megtöltő hallgatóságra mély hatást gyakorolt.

Egyesületünk is rendezett két előadást az állandó béke eszméjének terjesztése céljából. Egyiket Gl ü c k l i c h Vilma tartotta e címen: »Mit tehetnek a nők az emberiség jövője érdekében?«, a másikat Gro á k Ö d ö n n é: »A háború és a nők« címen. Mindkét előadás fényes sikeréről számolhatunk be.

Drágaság elleni küzdelem.

A háziasszonyok munkájának megkönnyítése céljából október elején mozgalmat indítottunk a drágaság leküzdésére, szervezni akarván az összes fogyasztókat, lehetőleg egy nagyobb »Fogyasztási szövetkezet« létesítése céljából. A küzdelem kezdetben élénk visszhangra talált. Mind a hatóság, mind a közönség szívesen fogadta az eszmét. A városházán tartott értekezletünkön a társadalom minden rétegének képviselői, továbbá a hatóság nevében dr. Lukács

Ödön városi főjegyző annak a reményüknek adtak kifejezést, hogy a nagyszabású program, amelyet dr. Ágoston Péter ismertetett, mielőbb megvalósul. Egyesületünk olyan konkrét javaslatokat nyújtott be a piaci mizériák orvoslására, melyeket nemcsak a hatóság sietett foganatosítani, hanem más városok is átvették tőlünk. Október 17-én egy munkaulésen megalakult ugyan a »Fogyasztók Szövetsége«, de mivel a leghatékonyabb tényező, a »Fogyasztási Szövetkezet« a közönség rövidlátása folytán létre nem jött: olyan eredményről, aminőt akciónk megérdemelt volna, sajnos, nem számolhatunk be.

Munkanyújtás.

A háborús nyomor enyhítésére és a tanulatlan munkások támogatására szolgált a Foglalkoztatónk nyújtotta munka; és a női munka érdekeinek védelmére intenzív munkaközvetítésünk. A múlt évben megkezdett kórházi mosatást ez évben is folytattuk. Szept. 1-én azonban be kellett azt szüntetnünk, mivel a temesvári katonai intenzúra elismerte egy helybeli mosóintézetnek az 1915. év végéig érvényes régebbi szerződésbeli jogát. De örömmel jelentjük, hogy sikerült a polgármester közbenjárásával az összes nálunk foglalkoztatott munkásnőket a vállalatnál elhelyezni és számukra ugyanazt a fölemelt munkabért biztosítani, amelyet mi nyújtottunk. Ennélfogva figyelmen kívül hagyhattuk a parancsnokság decemberi fölszólítását az 1916. évről szóló pályázat benyújtására.

A varrni tudó asszonyokkal a téli hónapokban egyleti költségen varrattunk. A varrott holmik előállítási költsége 1560 korona.

Munkaközvetítés.

628 esetben kínáltak, 538 esetben kerestek nálunk munkát. Elhelyeztünk 225 háztartási munkásnőt, 46 irodai és keresk. alkalmazottat, 30 tanerőt, 45 varrónőt, 5 ápolónőt, 85 kórházi mosónőt, 14 gazdasági munkásnőt, összesen 450 dolgozó nőt.

Tanácsadás.

Pályaválasztási és más kérdésekben számos esetben nyújtottunk tanácsot; e téren végzett lelkiismeretes munkánk eredményei nagyon meg fogják könnyíteni idővel a jól képzett nők boldogulását minden pályán.

Kertakció.

A munka útján nyújtott megélhetést szolgálta az a vállalkozásunk, melyet már a múlt évben oly sikerrel kezdeményeztünk és amelyet ez évben még kiterjesztettünk, t. i. parlagon heverő földekből kis kertek alakítása, bérbeadása és művelésük előmozdítása. Ennek a szerény, de áldásos munkának nem csupán közvetlen eredményére, a szegény családok gazdasági helyzetének jelentős javulására mutathatunk rá. Még sokkal értékesebbnek tartjuk azt az eredményt, hogy a városi proletár-asszonyok, akik sohasem értettek a kerti munkához, megtanulták és megszerették ezt a foglalkozást, amelyhez háború után is ragaszkodni fognak; továbbá, hogy példánk követőkre talált. Értesültünk arról, hogy egy nagy fővárosi pénzintézet, ez akciónkról nyert információk buzdító hatása alatt hasonló intézményt akar létesíteni az ország különböző vidékein.

Egyesületünk legszebb eredményeit éppen azokban az intézményekben látja, melyek az ő szerény anyagi keretein túl, de az ő irányítására fejlesztik és valósítják meg a nő biztos gazdasági helyzetének lehetőségeit.

Ezidén több föld jutott a szegény családok számára, mert — amit e helyen hálásan regisztrálunk — Ince Lipót építési vállalkozó mintegy két holdnyi területet engedett át egyesületünknek kertművelési célokra; ezt saját költségünkön 200 m²-es telkekre parcellázva engedték át családanyáknak. Nem csupán földekről, hanem a ter-

mésre felügyelő csőszről is gondoskodott egyesületünk, míg a kitűnő vetőmagvakat részint ingyen, részint igen jutányos árban a Földmiv. Min. Kirendeltség útján kaptuk. Összesen 429 kis kertet adtunk bérbe.

Tanfolyamok.

A szokásos német és gyorsíró tanfolyamokon kívül, melyek a nőtisztviselők továbbképzését célozzák s melyek ezidén is igen szép eredménnyel végeztek, mint különösen fontos tanfolyamról, az analfabéta asszonyok tanfolyamáról számolhatunk be. írni, olvasni nem tudó asszonyokat juttatott egyesületünk ahhoz, hogy kenyérkeresetükben, haladásukban tudásuk e hiánya őket többé ne akadályozza. A tanfolyamot kiváló szakértelemmel és lelkes odaadással Weiszberger Szeréna községi Iskolai tanítónő vezette.

Elvi propaganda.

Régi óhajta volt egyesületünknek, egyrészt szorosabba fűzni tagjai között a kapcsolatot, másrészt mind az egyesületben, mind a társadalom szélesebb rétegeiben megértést és támogatást keresni mozgalmunk eszméi számára. E tekintetben rendkívül üdvös szolgálatot tettek úgynevezett szerdai összejöveteleink. Ágoston Péterné buzdítására ugyanis klubszerű helyiséget béreltünk, azt áldozatkész tagok és pártolók támogatásával minden befektetés nélkül berendeztük és hetenkint egyszer tagértekezletre használtuk föl, amelyeken tagjaink, valamint eszméink iránt érdeklődő idegenek nagy számban jelentek meg; minden alkalommal teázás mellett egy-egy törekvéseinkkel összefüggő kérdés került megvitatásra. A nivós előadások és viták a hírlapok közlései révén újszólván aktuálissá tették szönyegre hozott témáinkat a város intellektuális társalmában. Előadók voltak: Kapitány Mariska: »Háborús háztartás«, Fehér Dezsőné: »Mit tehetünk a piaci mizériák enyhítésére?«, Ágoston Péterné: »Anyavédelmi teendők«, Gyémánt Jenőné: »Egyesületünk anyavédelmi törekvései«, Némethi Mihályné: »Anyák nevelése«, Rechten B. Zsófia: »Cselédotthon és hatósági cselédközvetítés«, Ágoston Péterné: »Jane Addams élete«, Huzella Gyuláné: Perkins Gilman: »A nő gazdasági tielyete« című könyvének ismertetése, Ötömösy Olga: »A nők választójogáról«, Dr. Katz Lipót: »Szocializmus és feminizmus«, Dr. Ágoston Péter: »Az új magyar törvénytervezet a nő szempontjából«, Rigó Szeréna: »A nő, a kenyér és munka«, Moskovits Miksáné: »A nőnevelés reformjairól«, Munk Mórné: »Állítsunk leánygimnáziumot városunkban«, Simonyi Erinőné: »Mit végeztek a német nők a háború alatt?«. — Ezek közül Rigó Szeréna előadását, minthogy a feminista eszmék könnyen áttekinthető egybefoglalását tartalmazta, egyesületünk terjesztés céljából kinyomatta s annak tiszta jövedelmét anyavédelmi célokra fordítja.

A nőtisztviselők szervezése.

Legutolsó ténykedésünk odairányult, hogy a nőtisztviselőket szervezetbe tömörítsük érdekeik hathatós védelmére érdekében, mely akciónk eredménye: a nőtisztviselők szeptember 1-én a mai közgyűlésünkön történő megalakulása, mely szervezettel 120 tagból álló csoport lép egyesületünk kötelékébe.

Anyavédelmi bizottságunk működése.

Anyavédelmi akciónk, mely egyfelől az anyaság nagyobb és méltóbb megbecsülését igyekszik a közhangulatba belevinni, másfelől pedig az anyaságnak a kereső munkával való összeegyeztetését segíti elő gyakorlati eszközökkel, hatalmas és erős lendülettel járult hozzá ez évi működésünk sikeréhez.

Bár világos előttünk, hogy a háborúval járó fokozódó nyomor s az ebből eredő emberpusztulás ellenszere, valamint a házonkívüli munkára utalt anyák családjának megóvása csak gyökeres szociális és törvényes reformokkal valósítható meg; ily törvények alkotását azonban politikai jogok híján sem eredményesen sürgetni, sem azokra befolyást gyakorolni nem áll módunkban: mégsem nézhettük közönyösen és tétlenül a nőkre nehezedő mind súlyosabb terheket, azért a bajok orvoslásának azt az egyetlen lehető módját kellett választanunk, mely nem szünteti meg a bajok okát, hanem csupán a tüneteket Iparkodik enyhíteni. Számunkra sem maradt más hátra, mint a momentán segélynyújtás, a szociális Intézmények igénybevétele, esetleg újak megvalósítása. Eme akciónk közben azonban tisztában voltunk azzal, hogy munkánknak nagyobb értéke és jelentősége abban áll, hogy a társadalom figyelmét és lelkiismeretét az anyavédelem és annak módjai iránt felébresztjük s ezzel előkészítjük a talajt a mélyrehatóbb szociális és törvényes intézkedésre; továbbá, hogy a védelemre szoruló asszonyokat az anyasággal járó jogaik és kötelességeik tudatára ébresztjük.

Anyavédelmi programunk a következő elméleti és gyakorlati akciókból állt:

1. házi gondozás,
2. anya- és csecsemőápolási tanfolyam,
3. szó- és írásbeli propaganda az anyavédelem eszméjének terjesztésére,
4. anya- és csecsemővédelmi rendelő és tanácsadó létesítése.

1. Dr. Gyémánt Jenőné alelnök vezetése alatt gyermekágyas asszonyok ápolására, háztartásuk és gyermekeik ellátására szükséghez képest házi gondozónőt küldtünk, vagy élelmiszerral láttunk el a családot 4-6 napon keresztül.

2. Az anya- és csecsemővédelemre vonatkozó ismeretek elsajátítására rendezett tanfolyamunkon dr. Konrád Jenő bábaképezdei igazgató és dr. Edelmann Menyhért gyermekmenhelyi igazgató voltak az előadók. A hallgatók ismereteiket részben az anya- és csecsemő-dispensaireben, részben a védelemre és oktatásra szoruló anyák látogatásánál és útbaigazításánál értékesítik.

5. Az anyavédelmi propaganda érdekében több ismertető előadást rendeztünk és újságcikkekben foglalkoztunk a témával. Kiválóan nagyhatású volt Szirmai Oszkár né kitűnő előadása »Háborús anyavédelem« címen. Tagértekezlet keretében előadást tartottak még ugyanerről a témáról: Gyémánt Jenőné, Ágoston Petémé, dr. Edelmann Menyhért, dr. Konrád Jenő és Németi Mihályné.

4. Anyavédelmi akciónk legnagyobb jelentőségű eseménye az anya- és csecsemőgondozó létesítése volt, melynek megvalósítása két kiválóan lelkes és humánus érzésű orvosnak, dr. Edelmann Menyhértnek és dr. Konrád Jenőnek köszönhető.

Létesítése annak a felismeréséből eredt, hogy nem elég, ha az anyát erkölcsileg és anyagilag támogatjuk, hanem fel kell vennünk a küzdelmet az anya és gyermek egészségét veszélyeztető tudatlanság, babona és rossz szokások ellen is. Csupán együtt küzdhet az orvosi útbaigazítás a szociális tanácsadással és segítséssel eredményesen a csecsemőhalandóság és az anya gazdasági, erkölcsi és egészségi leromlása ellen.

Különösen szerencsés körülmény, hogy anya- és csecsemőgondozónk vezetését annak a Wét intézetnek kiváló vezetői vállalták, amelyek az anya- és csecsemővédelemmel legszorosabb összefüggésben állnak. A gyermekmenhelyen és a bábaképezdén kívül állandó kapcsolatot tart fenn a gondozó a vele azonos házban működő Városi

Szegényirodával, Népirodával, Gyermekbarát-Egylettel és a Gyermekvédő Liga »Péntek« intézményével.

Nem beteg anyák és csecsemők gyógyításáról van itt szó, hanem ludatlan és anyagi eszközökben szűkölködő anyák felvilágosításáról, kioktatásáról és támogatásáról, hogy saját egészségüket megfelelően ápolják és a csecsemő gondozását és táplálását (kellő hozzáértéssel) végezzék.

A rendelőben az asszisztenciát buzgó tagjaink: Schönberger Árminná, Sebő Imréné és Szőke Berta vállalták. Az adatok bevezetésének és a nyilvántartásnak munkáját Németi Mihályné végzi.

Az intézmény fejlesztése érdekében szükség van hivatalos anya- és csecsemővédőnk alkalmazására, valamint tejkonyha létesítésére, ahol a csecsemők mesterséges táplálásához szükséges sterilizált tápszerek önköltségen volnának kaphatók.

Azzal a reménnyel zárjuk jelentésünket, hogy a jövőben nem a háború, hanem a civilizáció, a nő jogos törekvéseinek megértése és) méltánylása, a haladás szellemé lesz a mi küzdelmünk méltó szövetségese.

Császári szózat.

A német császárnak a háború évfordulójára írt egyik nyilatkozatából ki kell emelnünk a következő sorokat:

»Megbízom önt, hogy fejezze ki köszönetemet és a haza köszönetét mindazoknak, akik sohasem szünetelő munkával akár szellemi téren, akár kovácműhelyekben, akár az aknák mélyében mindent elkövettek, hogy fölszerelésünket acélkeménnyé és tűzállóvá tegyék. Hasonló köszönet jár ama hőslélekű nőknek, akik a kor parancsának engedve, éppenséggel nem könnyű házikötelességeik teljesítése mellett szívesen vállalták a férfiak kemény munkáját is.« — Az elismerésre és köszönetre valamennyi német asszony ugyancsak rászokgált; de nem mindnyájan érik be vele. Nagyon sokan érzik, hogy a háború alatt a körülmények kényszerítő hatása alatt végzett munka, a háborús célok elérését segítő bármilyen cselekedet csak átmeneti szolgálat, csupán elkerülhetetlen rossz. Minden asszony alig várja, hogy fölcserélje ezt a munkát fontosabb, de talán éppen oly nehéz, békés időben folytatott foglalkozásával, amelyért nem jár ugyan ilyen meglehetősen császári köszönet; de a német asszonyok nagyrésze annyira öntudatos, hogy nem kábíttatja el magát a császári szó hízelgő hangjától; hanem joggal várja el, hogy a teljesített kötelességek, igazi elismeréseképpen a normális viszonyok helyreállásakor politikai befolyását érvényesíthesse. Azi a választójog, amely az igazán többségben levő elemek akaratát érvényesíti az állam vezetésében, nem jutalom, hanem az egyetlen helyes és célravezető eszköz olyan demokratikus szervezetű állam kormányzására, amelynek kül- és belpolitikája egyaránt lehetetlenné, teszi a jövő háborúkat. Remélnünk kell, hogy a német, asszonyok, akiknek társadalmi befolyása napról-napra növekszik és akik a szervezetség, fegyelmezetség, szorgalom, önfeláldozás és munkateljesítés próbáját a legfényesebben állottak ki, már most is, egyesülési, gyűlékezési és sajtószabadságuk korlátozotttsága ellenére, de a háború befejeztével fokozott erővel és lelkesedéssel folytatják a küzdelmet gazdasági és politikai helyzetük alapos megjavításáért, habár a béke idejében kifejtett erkölcsi hősléleküségét nem szokta legfelsőbb elismerés kísérni.

H. B.

Irodalom.

Ágoston Péter: A mi útjaink.

(A nagyváradi társadalomtudományi társ. kiadása. 1916.)

A középeurópai eszme ellen száll síkra Ágoston művének első kötete. Magyarország és a magyar nép jövője, politikai szabadsága és gazdasági boldogulása érdekében.

A fejtegetések minden doktrinárségtől mentesek; erősen és jellegzetesen egyéni felfogásból fakadnak és ez a körülmény már magában is élvezetes és megkapó olvasmánnyá avatja a munkát, még ott is, ahol a szerző eltér a mi felfogásunktól. Következtetéseit és érveléseit széleskörű történeti és néprajzi Rudasára építi fel.

A pacifizmus szempontjából következőképpen vizsgálja meg a kérdést: elítéli mindenekelőtt a hatalmi politikát; helyébe a népjóléti politika erősödését és győzedelmét kívánja. Középeurópa pedig nyilvánvalóan a hatalmi politika céljait szolgálná militarisztikus alapon, a népjóléti politika rovására. »A pacifizmus irányában, — úgymond — Középeurópa nem volna haladás. Mert ha igaz, hogy gazdasági okai vannak a háborúnak!, akkor, ha Középeurópa meglesz, a versengés még élesebb lesz, mert kihívja az entente hasonló gazdasági szervezkedését. Középeurópába beléoni tehát annyit tesz, mint a háborúban készülni újabb háborúra. Aki békét akar, annak előbb ellenségeivel kell meg egyezésre jutni és nem szövetségesével szorosabbra fűzni a köteléket. Csak a béke hozhat békét! Csak a népek egyenlő joga alapján keletkező új államszövetség hozhat nyugalmat és biztonságot. Amint minden ember, úgy minden nép is függetlenségre és szabadságra törekszik. Egyenlő jogot tehát minden embernek és mincTen nemzetnek.« — Szép és örökké igaz szavak.

Teljesen osztjuk Ágoston ama nézetét, hogy Középeurópa akár mint gazdasági véd- és dacszövetség, akár mint közjogi és katonai alapon egyesült államszövetség csak fokozná a mai világpolitikai feszültséget és állandósítaná a háborús veszedelmet. Azt is helyesen látja a szerző, hogy a Balkán népeivel létesítendő szorosabb gazdasági kapcsolat felel meg gazdasági fejlődésünk irányának és hogy ezek a gazdasági vonatkozások nagy mértékben enyhítenék a fogyasztó mai, majdnem elviselhetetlen helyzetét.

«Majdnem bizonyos továbbá az is, hogy Középeurópa, mint a háború gyümölcse, visszafejlődést jelentene állami függetlenségünk és nyelvünk gazdasági értéke tekintetében. De nem mindenben azonosíthatjuk magunkat a szerző eszmemenetével; például abban sem, hogy veszedelmesebbnek látja a militarisztikus szövetségest a militarisztikus ellenségnél; veszedelmesebbnek a pángermánizmust, mint a pánszlávizmust,

Tény az, még pedig történelmi adatokkal bizonyítható tény, hogy a katonai és hatalmi alapon álló »védő« szjpvetségesből épp úgy lehet a kisebb nemzet politikai zsarnoka és gazdasági kizsákmányolója, mint a militarisztikus győztesből. De semmikép sem tekinthetjük a szövetségest veszedelmesebbnek, mint az ellenfelet. Ágoston azért látja a pánszlávizmussal szemben félelmetesebbnek a pángermán mozgalmat, mert szerinte a gyengébb kultúrájú népet könnyebben igázná le az erősebb kultúrával rendelkező nép, mint megfordítva. Ez nem mindig és nem feltétlenül áll így. Hazánkban számos tény látszik az ellenkezőt bizonyítani.

Példák: Horvátországi magyar néprétegek elhorvátosodása, felvidéki német vidékek eltótosodása, Erdélyben magyar parasztnak elrománosodása. Pedig az utóbbi két esetben az államhatalom intenciói ellenére és a gazdaságilag értékesebb nyelv rovására történt a felszívódás. De ezek a békés utón történő beolvadások

sohasem képezhetnek komoly veszedelmet semmiféle egészséges népre nézve és elég kulturális eszköz áll rendelkezésünkre, ha védekezni akarunk.

Félni lehet és félni kell az erőszak hatalmán alapuló jogbitorlástól, bárhonnán jöjjön is az. Legalább is oly veszedelmest lehet országunk és népünk szabadságára nézve az orosz, mint a germán militarizmus.

A szerzőt talán történeti öntudatában gyökerező érzelmek tévesztik meg és teszik pesszimistává; mert hisz szláv katonai uralomban még nem volt részünk, de a Bach-korszakot már átszenvedtük.

De végeredményben mégis csak találkoznak eszméink. Mindenféle elnyomás ellen kell küzdenünk. A jog uralmát kell biztosítanunk, mondja a szerző.

A jog uralmát azonban csak őszinte és komoly pacifista politika fogja biztosítani; mert a háború intézménye nemcsak emberéleteket és emberi boldogságot tapos el, hanem mai terjedelmében és fejlődésében minden kisebb nép politikai szabadságának, függetlenségének, gazdasági jólétének letiprója is (ne tévesszen meg bennünket a lakosság némely osztályának mai papírpénzbősége.)

Ezt a következtetést vonhatjuk le Ágoston fejtegetéseiből is: ha világosan látunk országunk vezetői, akkor ebbe az irányba fognak indulni első sorban a világháborúból egy tisztább jövőbe vezető útjaink.

Sz. S.-né.

Harc a nemi betegségek ellen.

E címen írt hézagpótló felvilágosító broszúrát, népszerű hangon, dr. Hahn Dezső (kiadja a Népszava könyvkereskedés Budapest, ára 24 fill.), a munkásbiztosító pénztár főorvosa. A szerző állásfoglalása progresszív és észszerű; olyan orvosé, aki látja a baj mélyebb szociális és a gyógykezelést gátló pszichológiai okokat is. Belátja, hogy a nemi bajok félelmes elterjedésének főoka a férfiak promiskuitása, mely csak a kettős nemi morál alapján válhatott általános társadalmi jelenséggé. Mert ha nem volna kereslet a férfiak részéről, épp oly kevéssé lehetne prostitúció, mint ahogy nincs meleg gyapjú ruhakereskedés az egyenlítő táján.

A szerzőt tehát erősen befolyásolták a nőmozgalom abolicionista eszméi. Csak a legmélyebb, végső okot nem látja meg: hogy a nő alárendeltsége és jogtalan helyzete eredményezte ezt az uralkodó etikai felfogást.

Orvosi szempontból a férfiakra nézve roppant sajnálatosnak jelenti ki a kettős morál tényét, mert — úgymond — ez a körülmény megnehezíti a férfi számára a tiszta életet a házasság előtt és a hűséget a házasságban. Pedig az egészséget csakis ily életmód mellett lehet feltétlenül biztosítani. De nem emlékszik meg a nőmozgalom fáradhatatlan kezdeményező munkásságáról. Ez irányban is méltányosabb Profeszszor Dr. Finger osztrák orvos párhuzamos. munkája: (Anzengruber-Verlag Brüder Suschitzky kiadása. Wien-Leipzig.)

Finger dr. alaposan ismerteti az abolicions mozgalom álláspontját és irányelveit. A mozgalom érdemeit a következőkben emeli ki: Ha nem is fogadhatjuk el feltétlenül az abolicionisták minden érvelését, a mozgalomnak mégis igen nagy érdeme van. Ők voltak az elsők, akik arra figyelmeztettek, hogy a nemi betegségek elnyomását csakis egészségügyi, etikai, közigazgatási és büntetőjogi reformok egész sora segítségével lehet elérni. A munka különben is érdekes és figyelemreméltó; új nézőpontokat és fontos új statisztikai adatokat tartalmaz.

S. S.-né.

Beérkezett művek:*

Roboz Imre: Az irodalom boudoirjában. Rózsavölgyi és Társa kiadása. Budapest. Ara 4.—korona.

Keleti Artúr: »Angyal üdvözet«. Versek. Grill udvari könyvkereskedése kiadása. Ara' 3.40 kor.

Perczelné Kozma Flóra: Felolvasások és közlemények. II. kötet. Ara 2.50 kor.

Rigó Szeréna: A nő, a kenyér és a munka. A Feministák Nagyváradai Egyesületének kiadása. Ára 50 fillér.

Dr. Ságody Gyula: Tapasztalatok a német hadsegélyezés terén. Különlönyomat a Városi Szemle 1916. évi (márc.-ápr.) 3-4-ik számából.

Poznan Jolán: A magyar történelem vezéreszmék szerinti tanítása, özv. Kirchner I. E.-féle műintézet kiadása Versecz. Ara: ?

Rudolf Goldscheid: Frauenfrage und Menschenökonomie. Anzengruber-Verlag Brüder Suschitzky Wien-Leipzig kiadása. Ara 60 fillér.

Rudolf Goldscheid: Das Verhältniß der Aussen Politik zur innern. Anzengruber-Verlag, Brüder Suschitzky Wien-Leipzig kiadása.

An den Grenzen Russlands. Elf Abhandlungen aus der Sammlung »Der Weltkrieg«. A Sekretariat Sozialer Studentenarbeit kiadása a Volksvereins-Verlag G. m. b. H. M. Giadbach útján. Ara 2.80 márka.

Prof. W. Deuser: Anstands--Verkehrs und Lebensregeln. Volksvereins-Verlag G. m. b. H. M. Giadbach kiadása. Ara 1.20 márka.

* Ismertetésüket fentartjuk magunknak.

Tartalom:

<i>Gróf Teleki Sándorné:</i> Mit várnak tőlünk?.....	117
<i>Oliicküch Vilma:</i> A leányközépiskolák reformja	H8
<i>Szegvári Sándorné:</i> A Suffragettek	119
„A nő tulajdonképeni hivatása”.....	120
<i>Kémeri Sándor:</i> Hogy is áll a kalauznők dolga?.....	120
12 éves családfejtartó.....	121
Két év.....	121
<i>Keleti Artúr:</i> Sirató ének ezerkilencszáztizenötben.....	12:
<i>H. B.</i> Az osztrák és német nőegyesületek szövetségeinek Nagygyűlései.....	123
A pápa a gyermekek közt.....	124
Háború és női munka.....	124
Szemle.....	125
A Feministák Egyesületének és az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságának tagjaihoz!.....	126
A Nagyváradai Feministák Egyesületének évi jelentése ...	126
Császári szózat.....	128
Irodalom.....	128
Beérkezett művek.....	130

A szerkesztőség tagjai:

Bédy-Schwimmer Rózsa
felelős szerkesztő

Szilkra (gr. Teleki Sándorné)
Pogány Paula

Laptulajdonos:

Feministák Egyesülete

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
V. Mária Valéria-utca 12. szám
Telefon: 142—40.

„A Nő” a Feministák Egyesületének, annak felvidéki, nagybecskereki nagyváradai, nyíregyházi, szegedi és temesvári fiókjának, és a „Férfi liga a nők választójoga érdekében” hivatalos közlönye.

Lapunk tartalma csak a forrás megnevezésével vehető át.

Berkesnő Máté Mela Tornaiskolája V., Mária Valéria-utca 12. szám. — Egyes és csoportos oktatás gyermekek (fiúk és lányok 3 éves kortól) és nők számára. Légzőgymnastika-testfejlesztés. Aesthetikus zenés torna. — Svéd gyógytorna és massage Lotten Ohlson működésével. Dolgozó nőknek esti tanfolyam mérsékelt árban. Telefon 37—48.

TÁTRA-LOMNIC

Nyári és téli magaslati gyógyfürdő- és nyaraló-telep 848—1030 méter tengerszín feletti magasságban a Magas Tátra déli lejtőjén, hatalmas fenyvesek által övezve. A poprád-felka-tátralomnici vasut és a csorbató-tátralomnici villamos vasut végállomása. Havasi levegője élénkítő és edző. Modern vizgyógyintézet, gyógytornaterem. Uszoda. Szállodák. A »Palota-szálló« a szállodaépítészet újdonsága. Lift, nagyszerű csarnok és étterem, olvasó. Az alsó telepen pensió-rendszer, lakással 10 K. Télen 12 K. Remek kilátás a poprádi völgyre és a havasokra. Kitűnő ivóvíz, vízvezeték. Villanyvilágítás. Tézene, hangversenyek, alkalmi előadások, táncmulatságok, hegyi kirándulások, vadászat, halászat, galamblövészet, tennis, golf; téli sportok; 3400 m. hosszú bobsleigh és külön rödlipálya 14 forduló és állandó 9% esés. A pályák villamos erőre berendezett nyilegyenes sodronykötél-felvonó pályával (2460) és vízvezetékkel vannak ellátva. — Különösen javalva üdülőknek, vészesegénységnek, sápkórnál, Basedówkórnál, légzőszervi hurutos bántalmaknál, ideges tulizgatottságnál, kiemerültségnek. Tuberkulózisban szenvedők nem vétetnek fel. Nyári idény május hó 15-től szept. végéig. Téli idény dec. hó 15-től február végéig. Ismertető és mindennemű felvilágosítással szolgál a fürdőigazgatóság.

VIZAKNA

Sos-gyógyfürdő (állami kezelésben) Alsó-Fehérmegyében, Nagyszebentől 11 km.-nyire, 424 m. tengerszín feletti magasságban, a m. kir. államvasutak Vizaknafürdő nevű állomásnak közvetlen közelében fekszik. Fürdőre 5 nagy sóstó, egy ujonnan épült, modern, meleg fürdőház és külön gyermekfürdő szolgál. Berendezett lakások az ujonnan épült elsőrangú állami szállóban, ezenkívül a fürdőtelepet érintő városban számos magán-szállóban és magánházakban bérelhetők. Elsőrangú gyógyterem, etkező, kávéház és cukrászdával. Javalva női bajok, a csusz és köszvényes megbetegedéseknél, görvélgykór és angolkórban szenvedő gyermekek gyógyításánál, légző és emésztő szervek hurutos bántalmainál. Posta-, távirat- és távbeszélő állomás helyben. Ismertető és mindennemű felvilágosítással szolgál a magyar királyi fürdőfelügyelőség.

Izléses vászon-bekötési tábla

lapunk 1915. évi kötetéhez
Pogány Willy művészi illusztrációjával
3.— koronáért kapható
kiadóhivatalunkban.